

Список використаних джерел

1. **Вітовська О. П.** Наукове обґрунтування національної стратегії боротьби з первинною глаукомою в Україні : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : 14.02.03 ; 14.01.18 / Вітовська О. П. ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – К., 2011. – 39 с.
2. **Державне управління охороною здоров'я в Україні: генеза і перспективи розвитку** : монографія / за заг. ред. М. М. Білинської, Я. Ф. Радиша. – К. : НАДУ, 2013. – 424 с.
3. **Дуфинець В. А.** Оптимізація офтальмологічної допомоги військовослужбовцям : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.02.03 / Дуфинець Василь Андрійович ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – К., 2003. – 20 с.
4. **Медведовська Н. В.** Медико-соціальні аспекти захворюваності та шляхи оптимізації медичної допомоги офтальмологічним хворим : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.02.03 / Медведовська Н. В. ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – К., 2001. – 16 с.
5. **Про затвердження** примірного табеля оснащення лікувально-профілактичних підрозділів закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу : наказ МОЗ України від 23 лют. 2012 р. № 132. – Режим доступу : www.moz.gov.ua.
6. **Риков С. О.** Наукове обґрунтування системи надання офтальмологічної допомоги населенню України : автореф. дис. ... д-ра мед. наук : 14.02.03 ; 14.01.18 / Риков С. О. ; Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. – К., 2004. – 36 с.
7. **Стратегія** розвитку України 2020. – Режим доступу : www.reforms.in.ua/2020.
8. **Фільц Ю. О.** Удосконалення механізмів державного управління спеціалізованою амбулаторною медичною допомогою : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Фільц Ю. О. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 20 с.

List of references

1. **Vitovska O. P.** Naukove obhruntuvannia natsionalnoi stratehii borotby z pervynnoiu hlaukomoiu v Ukraini : avtoref. dys. ... d-ra med. nauk : 14.02.03 ; 14.01.18 / Vitovska O. P. ; Nats. med. un-t im. O. O. Bohomoltsia. – K., 2011. – 39 s.
2. **Derzhavne upravlinnia okhoronoiu zdorovia v Ukraini: geneza i perspektvyu rozvytku** : monohrafiia / za zah. red. M. M. Bilynskoï, Ya. F. Radysha. – K. : NADU, 2013. – 424 s.
3. **Dufynets V. A.** Optymizatsiia oftalmolohichnoi dopomohy viiskovosluzhbovtciam : avtoref. dys. ... kand. med. nauk : 14.02.03 / Dufynets Vasyl Andriiovych ; Nats. med. un-t im. O. O. Bohomoltsia. – K., 2003. – 20 s.
4. **Medvedovska N. V.** Medyko-sotsialni aspekty zakhvoriuvanosti ta shliakhy optymizatsii medychnoi dopomohy oftalmolohichnym khvorym : avtoref. dys. ... kand. med. nauk : 14.02.03 / Medvedovska N. V. ; Nats. med. un-t im. O. O. Bohomoltsia. – K., 2001. – 16 s.
5. **Pro zatverdzhennia** prymirnoho tabelia osnashchennia likuvalno-profilaktychnykh pidrozdiliv zakladiv okhorony zdorovia, shcho nadaiut pervynnu

medychnu (medyko-sanitarnu) dopomohu : nakaz MOZ Ukrainy vid 23 liut. 2012 r. № 132. – Rezhym dostupu : www.moz.gov.ua.

6. **Rykov S. O.** Naukove obgruntuvannia systemy nadannia oftalmolohichnoi dopomohy naselenniu Ukrainy : avtoref. dys. ... d-ra med. nauk : 14.02.03 ; 14.01.18 / Rykov S. O. ; Nats. med. un-t im. O. O. Bohomoltsia. – K., 2004. – 36 s.

7. **Stratehiia** rozvytku Ukrainy 2020. – Rezhym dostupu : www.reforms.in.ua/2020.

8. **Filts Yu. O.** Udoskonalennia mekhanizmiv derzhavnogo upravlinnia spetsializovanoi ambulatornoiu medychnoiu dopomohoiu : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Filts Yu. O. – L. : LRIDU NADU, 2012. – 20 s.

Надійшла до редколегії 05.11.14

УДК 353.2+504.03

Геннадій МАРУШЕВСЬКИЙ

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

**СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА
СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
(НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Досліджуються нормативно-правові та методологічні засади проведення стратегічної екологічної оцінки в Україні. Пропонується методологія проведення стратегічної екологічної оцінки стратегії регіонального розвитку, яку апробовано під час проведення стратегічної екологічної оцінки «Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року».

Ключові слова: стратегічна екологічна оцінка, збалансований розвиток, стратегія, регіональний розвиток, стратегічне планування, державне управління.

Геннадий Марушевский. Стратегическая экологическая оценка стратегии регионального развития (на примере Днепропетровской области)

Исследуются нормативно-правовые и методологические основы проведения стратегической экологической оценки в Украине. Предлагается методология проведения стратегической экологической оценки стратегии регионального развития, апробированная в процессе проведения стратегической экологической оценки «Стратегии развития Днепропетровской области на период до 2020 года».

Ключевые слова: стратегическая экологическая оценка, устойчивое развитие, стратегия, региональное развитие, стратегическое планирование, государственное управление.

Gennadii Marushevskiy. Strategic environmental assessment for strategy of regional development (case of Dnipropetrovsk region)

© Марушевський Г. Б., 2014

A regulatory and methodological framework for strategic environmental assessment in Ukraine is studied. A methodology of regional strategic environmental assessment is proposed. The methodology was tested during the strategic environmental assessment of the Dnipropetrovsk Oblast Strategic Development Plan through 2020.

Key words: strategic environmental assessment, sustainable development, strategy, regional development, strategic planning, public administration.

Одним із інструментів збалансованого (сталого) розвитку та екологічної політики є екологічна оцінка, яка дає можливість поряд із економічними та соціальними факторами враховувати в процесах стратегічного планування екологічні чинники. Екологічна оцінка заснована на простому принципі: легше виявити негативні для довкілля наслідки діяльності на стадії планування й запобігти їм, ніж виявляти та виправляти їх на стадії її здійснення.

Зараз у практиці багатьох країн використовуються два види екологічної оцінки: оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС) різноманітних проектів і стратегічна екологічна оцінка (СЕО). На відміну від ОВНС СЕО передбачає оцінку комплексного впливу на довкілля стратегій, планів, програм або законопроектів.

СЕО застосовують у багатьох країнах світу. З 2001 р., коли була прийнята «Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище», СЕО є обов'язковою для виконання всіма країнами-членами ЄС. Відповідно до цієї директиви стратегічна екологічна оцінка є обов'язковою для планів або програм, які готуються у сфері сільського, лісового, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, управління водними ресурсами та відходами, телекомунікації, туризму, планування розвитку населених пунктів і землекористування.

У травні 2003 р. у Києві на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи» був відкритий для підписання Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо). Загалом його підписали 38 сторін, у тому числі Україна. Проте цей протокол досі не ратифікований Верховною Радою України.

В Україні СЕО проводили лише в поодиноких випадках, часто на запит міжнародних донорських організацій, які фінансують розроблення певних стратегічних документів національного чи регіонального рівня. Виконано цілий ряд проектів, які допомагали запроваджувати елементи СЕО в теорію й практику державного управління та місцевого самоврядування. Отже, в Україні існують передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. Водночас зараз в Україні немає офіційно затвердженої методології проведення СЕО.

Створення нормативно-правової бази та побудова національної процедури СЕО є важливим завданням на шляху до збалансованого розвитку і одним із головних завдань у справі розвитку та адаптації екологічного законодавства України до норм ЄС.

Питання екологічної оцінки та СЕО висвітлені в численних публікаціях науковців з різних країн. Однією з останніх публікацій є довідник із СЕО, виданий за редакцією Б. Садлера [10]. Довідник містить інформацію про досвід проведення СЕО в Австралії, Канаді, США, Новій Зеландії, ЄС, в азійському регіоні та в країнах Східної Європи, Кавказу і Центральної Азії, а також про застосування СЕО в різних галузях (транспортне планування, водне управління, добувна галузь, управління прибережною зоною). Методологічні аспекти проведення регіональної СЕО досліджували Б. Нобл і Д. Харріман [11], а також І. Дюсік, Д. Росекі, В. Виналек [2]. Практичні аспекти використання СЕО для розвитку регіонального та муніципального планування наведені в публікації М. В. Хотулевої зі співавторами [8].

Правові засади проведення СЕО досліджував Д. О. Палехов [6], теоретико-методологічні засади застосування СЕО в Україні – А. В. Чернихівська [9], В. І. Карамушка [5], Е. І. Ашикова [1]. Питання стратегічного планування на регіональному рівні досліджують В. М. Вакуленко, О. В. Берданова та ін. [4].

Однак у вітчизняній літературі залишаються малодослідженими питання розроблення методології проведення стратегічної екологічної оцінки. В Україні немає методології проведення СЕО, адаптованої до національної практики стратегічного планування регіонального розвитку. Зокрема, недостатньо досліджена практика застосування методів СЕО для оцінки стратегій регіонального розвитку.

Метою статті є аналіз нормативно-правових засад і методології проведення СЕО стратегій регіонального розвитку. Досягненню цієї мети сприятиме приклад апробації методології під час проведення СЕО «Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року».

СЕО – це досить новий підхід, який хоч і базується на концепції та принципах ОВНС певних проектів, проте, на відміну від ОВНС, передбачає оцінку комплексного впливу на довкілля стратегій, планів, програм або проектів законодавчих актів. СЕО – це систематичний процес виявлення екологічних чинників і ймовірних екологічних наслідків пропонованих стратегій, планів і програм (СПП) та їх урахування під час прийняття рішень, які стосуються цих СПП.

Об'єктами СЕО можуть бути будь-які ініціативи стратегічного характеру вищого рівня. Це такі ініціативи, як законодавчі та нормативні акти, міжнародні угоди, проекти стратегій і планів, галузеві та регіональні плани розвитку, загальнодержавні програми, державні цільові програми, територіальні плани та схеми розвитку.

СЕО включає ряд аналітичних принципів і принципів активної участі, спрямованих на комплексну оцінку впливу СПП на довкілля. СЕО можна охарактеризувати як сукупність принципів і різноманітних інструментів, а не як єдиний незаперечний директивний підхід.

СЕО розглядають як перспективну методологію для розвитку та вдосконалення процесів планування в цілому та інтегрування екологічної складової в різні СПП. Результати такої оцінки не є самоціллю. Вони мають бути інкорпоровані в документи, що стали об'єктом СЕО, а також враховані під час практичної реалізації СПП. Якщо в процесі оцінки будуть виявлені істотні негативні впливи на довкілля, проект СПП має бути скоригований, щоб запобігти виникненню таких впливів або передбачити заходи з їх зменшення чи послаблення.

Процес СЕО допомагає органам влади, які розробляють СПП, а також особам, що беруть участь у прийнятті рішень, враховувати:

- ключові екологічні тенденції, потенціал та обмеження, які можуть впливати на довкілля внаслідок реалізації СПП;
- екологічні цілі та показники, пов'язані з СПП;
- можливі значущі екологічні наслідки пропонованих варіантів від здійснення СПП;
- заходи, спрямовані на уникнення, зменшення або усунення негативних впливів на довкілля і на посилення позитивних наслідків СПП;
- позицію або інформацію, надану компетентними органами влади, громадськістю, а в разі транскордонного впливу й іншими країнами.

Коли особи, які приймають рішення, можуть оцінити наслідки різних варіантів розвитку та знають позицію заінтересованих сторін щодо цих варіантів, вони мають більше можливостей досягти збалансованості розвитку. Тому СЕО має застосовуватися на стадії, коли особи, відповідальні за прийняття рішень, здатні вплинути на остаточне рішення та врахувати можливий вплив певної стратегічної ініціативи на довкілля.

Вигоди від проведення СЕО полягають у зборі інформації, яка допомагає приймати виважені рішення, підвищенні якості розроблення СПП, підвищенні ефективності процесу прийняття рішень, а також у виявленні нових можливостей розвитку, удосконаленні системи управління, сприянні партнерству влади і громади та уникненні помилок, виправлення яких потребуватиме значних витрат.

Закон України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» (ухвалений Верховною Радою України 21 грудня 2010 р.) визначив засади нової екологічної політики України як частини реформ, що впроваджуються в процесі

асоціації з ЄС. У цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності стратегії. Зокрема, одним із показників мети стратегії «Інтеграція екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління» є показник «Частка державних, галузевих, регіональних та місцевих програм розвитку, які пройшли стратегічну екологічну оцінку, відсотків».

Кабінет Міністрів України 25 травня 2011 р. ухвалив «Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища України на період 2011 – 2015 роки», який визначив конкретні заходи, спрямовані на досягнення стратегічних цілей. Зокрема, передбачені такі заходи:

– підготовка та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту щодо внесення змін до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» стосовно обов'язкового врахування засад екологічної політики в проектах державних, секторальних (галузевих), регіональних стратегій і програм під час проведення стратегічної екологічної оцінки (п. 158);

– підготовка та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту щодо запровадження стратегічної екологічної оцінки з метою гармонізації з Директивою 2001/42/ЄС (п. 160).

Економічна частина «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», підписана 27 червня 2014 р., передбачає наближення законодавства України до законодавства ЄС з питань довкілля. Мова йде про те, що буде впроваджено 26 Директив ЄС і 3 Регламенти ЄС, у тому числі Директиву 2001/42/ЄС. Протягом трьох років з дати набуття чинності угоди мають бути впроваджені такі положення Директиви 2001/42/ЄС:

- прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів);
- встановлення процедури визначення, які плани або програми потребують СЕО, та вимог про те, що плани або програми, щодо яких СЕО є обов'язковою, підлягають такій оцінці;
- встановлення процедури консультацій з органами з питань охорони довкілля та процедури консультацій з громадськістю;
- досягнення домовленостей із сусідніми країнами щодо обміну інформацією та проведення консультацій.

У 2013 – 2014 рр. у межах виконання проектів міжнародної технічної допомоги «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (проект РЕОП) і «Місцевий економічний розвиток міст України» (проект МЕРМ), що впроваджувалися Федерацією канадських муніципалітетів та Конференційною радою Канади за фінансової підтримки уряду Канади, була проведена СЕО «Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року». Ця

робота стала підґрунтям для вироблення та практичної апробації методології СЕО, а також для підготовки матеріалів навчальної програми з СЕО для державних службовців і працівників органів місцевого самоврядування.

«Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року» [7] була розроблена у 2013 – 2014 рр. на підставі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» з урахуванням «Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року» та досвіду реалізації «Комплексної стратегії розвитку Дніпропетровської області до 2015 року». Мета стратегії – збільшити економічне багатство області та конвертувати його в комфортні та безпечні умови проживання її мешканців. Стратегічні цілі:

1. Зменшення економічних дисбалансів.
2. Розвиток сільських територій.
3. Екологічна безпека.
4. Розвиток людського капіталу.

Одним із інструментів забезпечення збалансованості стратегії стало застосування в процесі її розроблення СЕО. СЕО «Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року» проводилася одночасно з розробленням самої стратегії.

Під час роботи над стратегією було створено окрему робочу групу з проведення СЕО. До її складу увійшли представники Дніпропетровської обласної ради, Дніпропетровської обласної державної адміністрації, міст і районів області, громадських організацій, а також науковці та експерти проектів МЕРМ та РЕОП.

Оскільки в Україні не існує офіційно затвердженої методології проведення СЕО, була запропонована методологія, що ґрунтується на досвіді країн ЄС та Канади. Ця методологія передбачає шість етапів.

Етап 1. Підготовчий:

- 1.1. Ухвалення рішення про проведення СЕО.
- 1.2. Створення робочої групи із СЕО та забезпечення її постійної взаємодії з усіма розробниками стратегії.
- 1.3. Визначення кола органів влади, які братимуть участь у консультаціях.
- 1.4. Визначення кола зацікавлених сторін і необхідного ступеня залучення громадськості до участі та консультацій.
- 1.5. Інформування громадськості.

Етап 2. Визначення сфери охоплення СЕО:

- 2.1. Визначення ключових регіональних екологічних проблем.
- 2.2. Визначення просторових і часових меж оцінки.
- 2.3. Проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я щодо того, яка інформація має бути включена до екологічного звіту.

Етап 3. Оцінка екологічної ситуації на території регіону:

3.1. Збір і аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників.

3.2. Проведення SWOT-аналізу з точки зору екологічної ситуації.

3.3. Проведення аналізу трендів стану довкілля.

Етап 4. Проведення СЕО (оцінка запропонованих заходів щодо впливу на довкілля та відповідність національним і регіональним екологічним цілям):

4.1. Оцінка ступеня врахування національних і регіональних екологічних цілей в стратегічних цілях і проектах стратегії.

4.2. Проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей.

4.3. Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру.

4.4. Проведення оцінки впливу стратегії на складові довкілля.

4.5. Проведення оцінки впливу стратегії на здоров'я та добробут населення.

Етап 5. Розроблення документації з СЕО та передача на затвердження:

5.1. Підготовка екологічного звіту та рекомендацій щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації стратегії.

5.2. Обговорення документації, збір і врахування зауважень зацікавлених органів влади та громадськості.

5.3. Розроблення остаточного проекту документації із СЕО та передача документації в обласну раду та обласну державну адміністрацію для розгляду та ухвалення.

5.4. Забезпечення доступу громадськості до розробленої документації.

Етап 6. Моніторинг фактичного впливу впровадження стратегії на довкілля:

6.1. Створення системи моніторингу та оцінювання впливу стратегії на довкілля.

6.2. Утворення робочого органу з моніторингу впливу стратегії на довкілля.

Для забезпечення виконання СЕО було проведено три засідання робочої групи із СЕО, яка:

- схвалила методологію проведення СЕО;
- визначила ключові регіональні екологічні проблеми;
- провела SWOT-аналіз екологічної ситуації в Дніпропетровській області;

- проаналізувала тренди стану довкілля області;
- провела аналіз відповідності стратегії екологічним цілям, визначеним на національному та регіональному рівнях;
- здійснила експертну оцінку ймовірного впливу стратегії на складові довкілля за допомогою контрольних переліків;
- внесла пропозиції до стратегії;
- підготувала рекомендації щодо реалізації окремих завдань стратегії.

Під час розроблення стратегії була налагоджена тісна співпраця між робочою групою із СЕО та розробниками стратегії, що дало можливість своєчасно передавати пропозиції, напрацьовані робочою групою із СЕО, на розгляд розробників стратегії та повністю інтегрувати СЕО в процес розроблення стратегії. Спільна робота дала можливість вільно обмінюватися інформацією та в робочому порядку вносити пропозиції, враховувати їх під час підготовки стратегії або аргументовано відхиляти.

Більшість пропозицій, сформованих за результатами СЕО, були враховані в остаточній редакції стратегії. Основним із досягнень стало значне розширення обсягу охоплення стратегічної мети «Екологічна безпека». За підсумками СЕО було підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року» [3], у якому, зокрема, зазначено:

- стратегія враховує принцип екологічної збалансованості і в цілому орієнтована на зменшення антропогенного впливу на довкілля;
- цілі стратегії узгоджуються з національними та регіональними екологічними цілями. Деякі цілі можуть бути більше узгоджені з національними та регіональними екологічними цілями на наступних етапах планування;
- реалізація стратегії не повинна призвести до появи нових негативних впливів на довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги;
- імовірність того, що реалізація стратегії призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але в сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Проведення регіональної СЕО дало можливість отримати уроки, які можуть бути використані під час впровадження СЕО в практику планування регіонального розвитку в Україні:

- для досягнення успіху важливе значення має повна політична підтримка СЕО з боку місцевих органів влади;
- для отримання якісного кінцевого продукту вирішальне значення має повна підтримка та участь кваліфікованих місцевих експертів;
- край важливо із самого початку ретельно поєднувати процеси

стратегічного планування та проведення регіональної СЕО. Необхідно підготувати та узгодити методологію регіональної СЕО;

- проведення регіональної СЕО – це завдання зміни ставлення до процесів стратегічного планування, зміни культури організаційної та професійної дисципліни і зміни відносин між різними органами влади та громадськістю.

Таким чином, СЕО є одним із інструментів збалансованого розвитку, який сприяє систематичному врахуванню екологічної складової в СПП. СЕО розглядають як перспективну методологію для розвитку й удосконалення процесів планування та інтегрування екологічної складової в стратегічні ініціативи, у тому числі в стратегії регіонального розвитку.

Перший в Україні приклад проведення СЕО під час розроблення регіональної стратегії – це апробація методології проведення регіональної СЕО «Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року». За результатами СЕО встановлено, що розроблення «Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року» було проведено з урахуванням засад екологічної збалансованості, а її реалізація не сприятиме збільшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на заохочення економічного зростання та капіталовкладень у регіон, із зусиллями, спрямованими на зменшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток регіону, для якого є важливою якістю життя нинішнього та прийдешніх поколінь.

Перспективи подальших досліджень полягають у розвитку методологічної бази СЕО в Україні, розширенні застосування методів СЕО для оцінювання стратегій регіонального розвитку та здійсненні моніторингу фактичного впливу регіональних стратегій на довкілля.

Список використаних джерел

1. **Ашикова Е. І.** Стратегічна екологічна оцінка як складник механізму регулювання стану довкілля / Е. І. Ашикова // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 3 (12). – С. 211 – 216.
2. **Дюсик И.** Стратегическая экологическая оценка концепций регионального развития. Том 1: методология / Ири Дюсик, Даниэль Росеки, Войцех Выналек. – Режим доступу : archive.rec.org/REC/Programs/EnvironmentalAssessment/pdf/Czech_SEA_Meth_RU.pdf.
3. **Звіт** про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року : проект. – Режим доступу : oblrada.dp.ua/strateg.
4. **Інструменти** регіонального розвитку в Україні : навч. посіб. / О. В. Берданова [та ін.] ; за ред. В. М. Вакулєнка, О. В. Берданової. – К. : НАДУ, 2013. – 286 с.

5. **Карамушка В. І.** Екологічна збалансованість стратегічних ініціатив і проектів (інтегрування довкільних аспектів у стратегічне планування та проектну діяльність) : практ. посіб. / Віктор Карамушка. – К. : К.І.С., 2012. – 138 с.

6. **Палехов Д. О.** Правові засади стратегічної екологічної оцінки : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Палехов Дмитро Олексійович. – К., 2009. – 241 с.

7. **Стратегія** розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року : проєкт. – Режим доступу : oblrada.dp.ua/strateg.

8. **Хотулева М. В.** Стратегическая экологическая оценка для развития регионального и муниципального планирования : пособие для практиков / [М. В. Хотулева, Е. В. Пивцакова, В. Н. Виниченко и др.]. – М. : Эколайн, 2006. – 61 с.

9. **Чернихівська А. В.** Особливості запровадження стратегічної екологічної оцінки до практики регіонального управління / А. В. Чернихівська // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 3. – Т. 1. – С. 238 – 243.

10. **Handbook** of strategic environmental assessment / ed. by B. Sadler [et al.]. – London : Earthscan, 2011. – 621 p.

11. **Noble B.** Regional Strategic Environmental Assessment (R-SEA). Methodological Guidance and Good Practice / Bram Noble, Jill Harriman. – Canada : University of Saskatchewan, 2008. – 59 p.

List of references

1. **Ashykova E. I.** Stratehichna ekolohichna otsinka yak skladnyk mekhanizmu rehulivannia stanu dovkillia / E. I. Ashykova // Stratehichni priorityety. – 2009. – № 3 (12). – S. 211 – 216.

2. **Dyusik I.** Strategicheskaya ekologicheskaya otsenka kontseptsiy regionalnogo razvitiya. Tom 1: metodologiya / Iri Dyusik, Daniel Roseki, Voytseh Vyinalak. – Rezhim dostupu : archive.rec.org/REC/Programs/Environmental Assessment/pdf/Czech_SEA_Meth_RU.pdf.

3. **Zvit** pro stratehichnu ekolohichnu otsinku Stratehii rozvytku Dnipropetrovskoi oblasti na period do 2020 roku : proekt. – Rezhym dostupu : oblrada.dp.ua/strateg.

4. **Instrumenty** rehionalnogo rozvytku v Ukraini : navch. posib. / O. V. Berdanova [ta in.]; za red. V. M. Vakulenko, O. V. Berdanovoi. – К. : NADU, 2013. – 286 с.

5. **Karamushka V. I.** Ekolohichna zbalansovanist stratehichnykh initsiatyv i proektiv (intehruvannia dovkillnykh aspektiv u stratehichne planuvannia ta proektну diialnist) : prakt. posib. / Viktor Karamushka. – К. : К.І.С., 2012. – 138 с.

6. **Palekhov D. O.** Pravovi zasady stratehichnoi ekolohichnoi otsinky : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.06 / Palekhov Dmytro Oleksiiovych. – К., 2009. – 241 с.

7. **Stratehiia** rozvytku Dnipropetrovskoi oblasti na period do 2020 roku : proekt. – Rezhym dostupu : oblrada.dp.ua/strateg.

8. **Hotuleva M. V.** Strategicheskaya ekologicheskaya otsenka dlya razvitiya regionalnogo i munitsipalnogo planirovaniya : posobie dlya praktikov / [M. V. Hotuleva, E. V. Pivtsakova, V. N. Vinichenko i dr.]. – М. : Ekolayn, 2006. – 61 с.

9. **Chernykhivska A. V.** Osoblyvosti zaprovadzhennia stratehichnoi ekolohichnoi

otsinky do praktyky rehionalnogo upravlinnia / A. V. Chernykhivska // Mekhanizm rehulivannia ekonomiky. – 2010. – № 3. – Т. 1. – С. 238 – 243.

10. **Handbook** of strategic environmental assessment / ed. by B. Sadler [et al.]. – London : Earthscan, 2011. – 621 p.

11. **Noble B.** Regional Strategic Environmental Assessment (R-SEA). Methodological Guidance and Good Practice / Bram Noble, Jill Harriman. – Canada : University of Saskatchewan, 2008. – 59 p.

Надійшла до редколегії 28.11.14

УДК 351

Олексій БОЛЕНСЬКИЙ, Наталія ОБУШНА
*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ФОРМАЦІЙНОГО ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Розкриваються змістовні аспекти формаційної та цивілізаційної парадигм пізнання суспільних процесів. Конкретизуються особливості змішаної формації та солідаристичної цивілізації розвитку людства. Обґрунтовується адекватність основних положень змішаної формації та солідаристичної цивілізації засадам публічного управління та визначаються його характерні ознаки в умовах транзитивного суспільства.

Ключові слова: публічне управління, солідаристична цивілізація, змішана формація, модернізація, цивілізаційна модернізація, формаційна модернізація.

Алексей Оболенский, Наталия Обушная. **Публичное управление в условиях формационного и цивилизационного развития Украины**

Раскрываются содержательные аспекты формационной и цивилизационной парадигм познания общественных процессов. Конкретизируются особенности смешанной формации и солидаристической цивилизации развития человечества. Обосновывается адекватность основных положений смешанной формации и солидаристической цивилизации основам публичного управления и определяются его характерные признаки в условиях транзитивного общества.

Ключевые слова: публичное управление, солидаристическая цивилизация, смешанная формация, модернизация, цивилизационная модернизация, формационная модернизация.

Oleksii Obolenskyi, Nataliia Obushna. **Public administration under the conditions of formational and civilizational development of Ukraine**

The article deals with substantial aspects of the formation and civilization paradigms of knowledge of social processes. Specified features mixed formations and solidaristic development of civilization of mankind. The adequacy guidelines of

© Оболенський О. Ю., Обушна Н. І., 2014